

Ткачик Л. П.

канд. екон. наук, доцент

кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту

Львівського національного університету імені Івана Франка

Малиш Д. Д.

бакалаврант ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Львівського національного університету імені Івана Франка

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ КОРПОРАТИВНИХ ЗЛИТТІВ ТА ОБ'ЄДНАНЬ В УКРАЇНІ

Вступ. Актуальність теми зумовлена зростаючим значенням ринку злиттів та поглинань у сучасному глобалізованому світі, де динамічні економічні, політичні та безпекові зміни безпосередньо впливають на стратегії розвитку бізнесу. В умовах гібридних загроз злиття та поглинання стають не лише засобом зростання, але й способом стабілізації та збереження компаній.

Особливої актуальності проблема набуває для України, яка перебуває в умовах тривалих політичних і безпекових викликів. Злиття та поглинання в українському контексті виступають засобом реструктуризації бізнесу, залучення капіталу, впровадження сучасного корпоративного управління та відновлення економіки.

Мета роботи – дослідження структури, особливості функціонування та викликів реалізації фінансового механізму корпоративних злиттів і поглинань в Україні та у міжнародній практиці.

Основна частина. Фінансовий механізм злиттів і поглинань включає сукупність інструментів, процедур, методів і стратегій, що забезпечують ініціювання, проведення та післяугодову інтеграцію об'єднань компаній. Його ключовими елементами виступають належне фінансування угод, вибір оптимальної структури капіталу, оцінка ризиків і очікуваних синергічних ефектів, що виникають внаслідок об'єднання активів.

Ці аспекти реалізуються через різні форми інтеграції: злиття, за якого створюється нова юридична особа на базі кількох компаній, або поглинання, що передбачає встановлення контролю над компанією-ціллю без її ліквідації. Вибір конкретної форми залежить від стратегічної доцільності, фінансових можливостей та операційних переваг, які можуть бути досягнуті шляхом об'єднання [1].

Одним із базових елементів фінансового механізму є структура фінансування угод. Залежно від поточних фінансових можливостей компанії-ініціатора використовуються власні ресурси, позиковий капітал або їх поєднання. Оплата за рахунок емісії нових акцій дає змогу зберігати ліквідність, однак може призвести до розмивання частки власників. Використання боргових інструментів забезпечує швидкий доступ до фінансування, проте збільшує фінансові ризики.

Застосування комбінованого підходу дає змогу досягти балансу між ризиками та вигодами [2].

Успішна реалізація угоди вимагає точної оцінки вартості компанії-цілі, що базується на фінансовому аналізі, оцінці активів, прогнозуванні грошових потоків (DCF), аналізі синергії та врахуванні стратегічної сумісності бізнес-моделей. До уваги беруться також зовнішні фактори: макроекономічна ситуація, регуляторне середовище, галузеві перспективи, рівень ліквідності, структура боргу та податкові наслідки [1].

Для точнішого розуміння механізму M&A використовується класифікація угод за кількома критеріями: напрямом інтеграції (горизонтальні, вертикальні, конгломератні), рівнем контролю (дружні, ворожі), глибиною інтеграції (повні, часткові), формою фінансування (власні, боргові, змішані) та географічним аспектом (внутрішні, міжнародні) [3]. Така класифікація дає змогу враховувати специфіку кожного конкретного випадку і адаптувати фінансові інструменти відповідно до цілей учасників угоди.

Порівняльний аналіз міжнародної практики засвідчує, що ефективність реалізації угод M&A значною мірою залежить від розвиненості інфраструктури ринку капіталу, наявності інституційної підтримки, правової визначеності та технологічної інтегрованості. Зокрема, у провідних економіках світу спостерігається активне використання складних фінансових інструментів, участь інвестиційних банків, страхування транзакцій та впровадження escrow-механізмів. Важливу роль відіграє також суворе антимонопольне регулювання, що забезпечує баланс інтересів ринку [4].

Значну частку міжнародних угод становлять операції з фінансуванням через ІРО, приватні інвестиційні фонди або використання деривативів. Такі угоди супроводжуються детальним due diligence, високим рівнем прозорості корпоративного управління та обов'язковою відповідністю міжнародним стандартам звітності [5].

В Україні розвиток ринку злиттів і поглинань має більш стриману динаміку через вплив макроекономічної нестабільності, валютних коливань, недостатньої капіталізації компаній і обмеженого доступу до фінансування [2]. Водночас, попри наявні ризики, спостерігається поступове зростання кількості внутрішніх угод, зокрема в промисловості, енергетиці та IT-секторі. Особливу роль у цьому відіграють національні інвестори, які краще адаптовані до внутрішніх умов, а також міжнародні компанії, що розглядають Україну як стратегічний ринок зростання.

Однак низка системних обмежень продовжує стримувати активність. Серед них – нерозвинена біржова інфраструктура для купівлі-продажу бізнесів, низький рівень корпоративного управління, обмежена доступність консалтингових і юридичних послуг. Додаткові складнощі створює непрозора система реєстрації прав власності та недосконалий механізм захисту прав міноритарних акціонерів [2].

Значний вплив на функціонування фінансового механізму чинять гібридні загрози, зокрема політична нестабільність, економічний тиск, санкційні обмеження, кібератаки, інформаційні маніпуляції. Вони зумовлюють потребу в підвищенні уваги до кібербезпеки, захисту даних, прозорості операцій та управління репутаційними ризиками.

Водночас в умовах трансформації економіки український ринок злиттів і поглинань має значний потенціал. Зокрема, M&A можуть слугувати механізмом

структурної модернізації компаній, підвищення їх ефективності, залучення інвестицій і адаптації до цифрової економіки. Реалізація цього потенціалу можлива за умови інституційної реформи, поліпшення бізнес-клімату, прозорості угод і впровадження міжнародних стандартів звітності [5].

Висновки. Отже, ринок злиттів і поглинань є важливим інструментом для розвитку підприємств та економіки загалом. Цей процес дає змогу компаніям не тільки нарощувати свою ринкову частку, але й адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, ефективно реагувати на конкуренцію та використовувати нові можливості для технологічного розвитку й інновацій. Важливим аспектом є також значення процесів злиттів та поглинань для залучення інвестицій і поліпшення фінансової стійкості підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жорнокуй Ю. М. Корпоративні злиття та поглинання як причина виникнення корпоративного конфлікту. *Право та інновації*. 2013. № 4. С. 101–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2013_4_11 (дата звернення: 10.04.2025).
2. Лагутіна К. В. Фінансовий механізм корпоративних злиттів і поглинань в Україні: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 Гроші, фінанси і кредит. Київ, 2013. 224 с. URL: <https://ir.library.knu.ua/entities/publication/cef9a8ea-3afb-45f5-a1c7-566fcec1f7fd> (дата звернення: 10.04.2025).
3. Колесова І. В. Модернізація фінансового механізму корпорацій. *Економічний вісник НГУ*. 2011. № 2. С. 101–109. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2011/2/EV20112_101-109.pdf (дата звернення: 10.04.2025).
4. Васютинська Л. А. Міжнародні фінанси: навч. посіб. Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2017. 310 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9480/1/Міжнародні%20фінанси.pdf> (дата звернення: 04.04.2025).
5. Sen A., Sakoui A. Dealmakers see rebound after global M&A volumes hit decade-low. *Reuters*. 2023. URL: <https://www.reuters.com/markets/deals/dealmakers-see-rebound-after-global-ma-volumes-hit-decade-low-2023-12-21/> (дата звернення: 10.04.2025).

Волкова Н. І.

канд. екон. наук, доцент

кафедри фінансів і банківської справи

Донецького національного університету імені Василя Стуса

Петров В. Д.

здобувач вищої освіти

ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР: ПЕРЕВАГИ, РИЗИКИ ТА РЕГУЛЮВАННЯ

Вступ. У сучасних умовах цифрової трансформації банківський сектор України зазнає суттєвих змін, викликаних необхідністю підвищення конкурен-